

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΜΙΑΣ ΜΗΤΕΡΑΣ *

Τῆς

ΣΟΦΙΑΣ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ-ΠΑΠΑΔΑΚΗ

22 Μαρτίου 1942

Κυριακή σήμερα· τὴ χάρηκα ὀλη μαζί σου. Ἐκανε κορὸ κι ἔμεινα σπῖτι, κι ὀλη τὴ μέρα τὴν πέρασα στὸ κρεββάτι μὲ τὸν πατέρα πλάϊ κι ἐσένα στὰ γόνατά μου. Δὲν ἐννοεῖς νὰ σταματήσω στιγμὴ τὸ κούνημα. Θέλεις νὰ σοῦ τραγουδῶ «κούνη κούνη» καὶ νὰ σὲ χορεύω. Τὸ κρουλόγημά σου σχεδὸν ἔχει περάσει, μὰ ἔχω ἄλλη ἀνησυχία σήμερα. Χτές εἶχες ἐνεργηθῆ τρεῖς φορές καὶ σήμερα δυὸ κάπως νερούλα. Πρόσεξα λίγο τὴ διατά σου νὰ σοῦ περάση. Ἀπόφυγα νὰ βάλω ἀγρὸ στὴ σούπα σου καὶ ζαχαρίτσα στὸ τριμμένο σου μῆλο. Χτές, γιὰ πρώτη φορά, δὲ σὲ ξύπνησα στὶς 11, ὅπως κάθε βράδυ, νὰ πιῆς γάλα. Κι ἔτσι ἀρχίζω νὰ ἐφαρμόζω τὸ νέο σύστημα διατροφῆς, πὸν ὁ γιατρὸς ὤρισε γιὰ τὸ δεύτερο ἔτος. Τὸ πρωὶ στὶς 7.30' γάλα μὲ παξιμαδάκι, στὶς 9 φρούτο στυμμένο (πορτοκάλι καὶ στὸ χυμὸ του τριμμένο μῆλο), στὶς 12 τὸ μεσημεριάτικο φαγητό σου, χορτόσουπα ἀγροκομμένη ἢ κρεατόσουπα ἢ ψαρόσουπα, στὶς 4 τὸ ἀπόγεμα γαλατόκρεμα, καὶ τὸ βράδυ στὶς 8 λαδόσουπα μὲ ρυζάκι. Ἀπὸ τὴν ὥρα αὐτὴ ὡς τίς 7.30' τὸ πρωὶ θὰ κοιμᾶσαι συνέχεια νὰ χορταίνης τὸν ὕπνο. Ἐτσι θὰ πάψω πιά νὰ σὲ βασανίζω ξυπνώντας σε καὶ νὰ σὲ ποτίζω γάλα, ἐνῶ ἐσὺ δὲν μπορεῖς νὰ κρατήσης τὰ μάτια σου ἀνοιχτά. Τώρα πιά ἔγινες μεγάλος καὶ τρῶς, σὰν κι ἐμᾶς, περισσότερο καὶ λιγώτερες φορές.

* Ὅλα πᾶνε ὥραϊα στὴν ἐξέλιξή σου. Τὸν ἔνατο καὶ δέκατο μῆνα ἔβγαλες 6 δοντάκια καὶ ὕστερα πιά ξεκουράστηκες. Ἐχουν περάσει δυὸ μῆνες, κοντεύουν νὰ κλείσουν τρεῖς, κι ἐσὺ ἀκόμα νὰ βγάλῃς τοὺς δυὸ πλαινοὺς κάτω κοπιήρες. Μὰ τὸ καταλα-

βαίνω. Σὲ λίγο θ' ἀρχίσῃ πάλι ἡ γκρίνια, τὸ νυχτερινὸ ξύπνημα, ἴσως καὶ λίγη ἐδ-κοιλιότητα (οἱ γιατροὶ δὲν τὰ παραδέχονται αὐτά, μὰ ἐγὼ τὰχω προσέξει) καὶ σ' ἓνα μῆνα θὰ βγάλῃς πάλι κοπιήρες καὶ τραπεζίτες μαζί. Τὸ περπάτημα ὄλο καὶ προχωρεῖ. Σήμερα στάθηκες μοναχὸ περισσότερο ἀπὸ ἓνα λεπτό, καὶ στὸ πάρκο σου περπατᾶς πιά μ' ἐλεύθερο τὸ ἓνα χεράκι. Σὲ λίγο θ' ἀμοληθῆς ἐντελῶς, καὶ μὲ τί χαρὰ θὰ σὲ νοιώθω νὰ μὲ τραβᾶς ἀπὸ τὸ φουστάνι, ἀκλουθώντας με μέσα στὸ σπῖτι! Κι εἶχες μιὰ φλυαρία σήμερα, ἀγοράκι μου, πὸν δὲ λέγεται. Φώναζες δυνατὰ ὅτι σοῦ κατέβαινε τὸ στόμα, κι ἡ λογοπλαστικὴ σου ἔκανε θαύματα. Προσπαθὲ νὰ σπουδάσω τὴ γλωσσίτσα σου, πὸν μόνον ἐσὺ τὴν καταλαβαίνεις. Κι ἂν μοῦ ξεφεύγουν οἱ λέξεις, τὸ νόημά της τὸ νοιώθω βαθιά. Εἶν' ἡ χαρὰ πὸν σαλεύει τὰ χεῖλια σου κι ἡ ζωὴ πὸν κουρτίζει τὸ παιχιδιάρικο γλωσσαράκι. Μὰ καὶ στὴ γλώσσα τῶν μεγάλων ὄλο καὶ προοδεύεις. Λὲς ρύζι, νονά, πόντα (πόντα) κι ὅταν ἀκοῦς τὴ γιαγιά νὰ σὲ λὲη χαδεντικά «κερατᾶ» ἀπαντᾶς «τατά» μ' ἐξαιρετικὴ γληγοράδα. Ὡρες μπορεῖς νὰ περάσης στὸ πάρκο σου, κοιτάζοντας τὸ νινὶ στὸν καθρέφτη καὶ χαιρετώντας το. Κάποτε καταδέχεσαι νὰ κοιτάξης καὶ τοὺς μεγάλους καὶ κρύβοντας τὸ κεφάλι σου πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα, τὸ ξανασηκώνεις γελώντας καὶ μᾶς φωνάζεις «τσά». Οἱ λέξεις σου εἶναι ἀκόμη μεμονωμένες, μὰ εἶναι κάπου μῆνας πὸν προσπαθεῖς σ' ἐξαιρετικὲς στιγμὲς νὰ τίς δέσης δυὸ δυὸ σὲ φράση. Ἐνα πρωὶ φωνάζω τὴ Νίτσα νὰ σὲ σηκώση. Αὐτὴ κοιμόταν, κι ἐσὺ, ἀκούοντας με νὰ τῆς φωνάζω, τῆς εἶπες: «Ἴτσα, μαμά». Δυὸ λεξούλες, κι ὅμως εἶναι ὀλόκληρη φράση. Κάποτε ἡ φρασούλα σου εἶναι μιὰ λέξη

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ τεῦχος 17.

μόνο, μὰ πόσο εὐγλωττα συμπληρώνεται μετὰ τὸ βλέμμα καὶ τὴ χειρονομία. Βλέποντας τὸ ροῦ κοιτάκι τῆς πούντρας, ποὺ τόσο σ' ἀρέσει, ἀπλώνεις τὰ χέρια, κοιτάζοντάς με, καὶ λές «τάκι», καὶ ἐγὼ καταλαβαίνω βέβαια τὴν ἐπιθυμία σου καὶ σ' τὸ φέρνω. Κάνεις σὰν τρελλὸς καὶ τ' ἀρπάξεις ξαναφωνάζοντας «τάκι». Τὸ κάθε τι μέσα στὴν κάμαρα σοῦ μιλεῖ, καὶ ἀντιδρᾷ τόσο γλήγορα στὴν εἰκόνα ποὺ σοῦ ξυπνάει. Κοιτάζοντας τὴν εἰκόνα στὸν τοῖχο, φωνάζεις «ἅγιος», τὴ λάμπα φυσᾷς νὰ τὴ σβήσης, στὸ θεῖο Μανώλη, στὸν τοῖχο, δίνεις φιλάκια, καὶ στὸ νινί, στὸν καθρέφτη, κουνᾷς τὸ χέρι. Κι αὐτὰ ὅλα συνέχεια, δίχως διαλείμματα. Μόλις πάρη τὸ μάτι σου τὸ κορδόνι τῆς λάμπας, ποὺ κρέμεται πάνω ἀπ' τὸ κρεβάτι, τ' ἀρπάξεις καὶ εἶν' ἀδύνατο πιά νὰ τὸ παρατήσης. Τὸ σέρνεις μετὰ δύναμη, κοιτᾷς τὸ διακόπτη ποὺ ἀνεβουκατεβαίνει καὶ ἀμέσως ὕστερα γυρίζεις νὰ δῆς τὴ λάμπα ἂν ἄναψε. Κι ὕστερα ἀρχίζεις συνέχεια... ἀνάβεις καὶ σβήνεις τὸ φῶς τόσο γλήγορα ποὺ φοβάμαι πὼς θ' ἀχρηστένης τὴ λάμπα. Πετῶ τὸ κορδόνι πίσω ἀπὸ τὸ κρεβάτι, μὰ ἐσὸν σκαρφαλώνεις στὸ μαξιλάρι, τὸ φτάνεις καὶ ξαναρχίζεις. Συνηθισμένα πράγματα, θὰ σκεφτῆς ὅταν τὰ διαβάσης, μεγάλος πιά. Μὰ ἐγὼ δὲν τὰ γράφω τόσο γιὰ σένα, καὶ οὔτε ἐξαιρετικὰ τὰ νομίζω γιὰ τὸ παιδί μου. Τὰ κορβὰ ζηλότυπα γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ τὸν πατέρα σου. Ἄργότερα, ὅταν, μεγαλωμένος πιά, θὰ σ' ἀπομακρύνῃ ἀπὸ κοντὰ μας ἡ ζωὴ, τὸ σχολεῖο, ἡ δρᾶση, ἐμεῖς θὰ κρατοῦμε κλεισμένη μέσα σ' αὐτὲς τίς γραμμὲς τὴν παιδικὴ ἡλικία σου, ποὺ ἦταν ὅλη δική μας. Σὲ κάθε σου κίνημα, θὰ θεωροῦμε τὰ δύο σου γλυκὰ χεράκια, ποὺ τὸ σάλεμά τους ἦταν μουσικὴ, καὶ σὲ κάθε λεξούλα θὰ βλέπουμε τὸ δαχτυλιδένιο σου στοματάκι, ποὺ ἔτρεχε μέλι, καθὼς κελαηδοῦσε.

6 Ἀπριλίου 1942—Δευτέρα τοῦ Πάσχα

Μιὰ μιὰ ἔρχονται οἱ γιορτές, ἀγαπούλα μου, καὶ παίρνουνε νέο νόημα μετὰ τὴν παρουσία σου στὴ ζωὴ μας. Χθὲς εἶχαμε Πάσχα. Ἐνα Πάσχα, βέβαια, αξιοθρήνητο, σκλαβωμένο, φτωχό. Στὸ σπίτι μαγειροῦ-

ψαμε πνιγούρι μετὰ σαλιγκάρια, ποὺ μᾶς ἔστειλαν ἀπὸ τὴν Κρήτη, καὶ τὰ μόνὰ κόκκινα ἀσγά, ποὺ θυμίζον τὸ Πάσχα, ἦσαν τὰ τρία ποὺ σοῦ χάρισε ἡ θεῖα Πόπη. Σκούντριξες μετὰ τὸν πατέρα καὶ τοῦσπασες τὸ δικό του, μὰ ὕστερα σήκωσες τ' αὐγούλάκι σου καὶ τὸ πέταξες πάνω στ' ἄλλο, ποῦχα βάλει κοντὰ σου, καὶ τὸκανε θρούψαλα. Ὅμως ἐσύ, ὁμορφούλη μου, ἤσουν ὀλόκληρος ἓνα κόκκινο αὐγούλάκι. Φόρεσες πρώτη φορὰ πανταλόνια. Ἐνα κόκκινο πλεκτὸ κοστούμακι καὶ παπουτσάκια στὸ ἴδιο χρώμα. Πήγαιναν ὠραῖα στὰ χρώματα σου, καὶ μιὰ λευκὴ σαλιαρίτσα συμπλήρωνε τὴ χαριτωμένη ἐμφάνισή σου. Ὅλη τὴ μέρα—γλυκεῖα καλοκαιρινή—χόρτασες ἥλιο καὶ ἀέρα. Τὸ πρωὶ στὸν κήπο τοῦ σχολείου καὶ τ' ἀπόγεμα στὴν ἀκρογυαλιά. ἦταν μαζί καὶ ἡ θεῖα Μερόπη, καὶ διασκεδάσες ἀρκετὰ μαζί της βγάζοντας τὰ γυαλιά της καὶ δίνοντάς μου τα νὰ τὰ βάλω... Τὸ κόκκινο κοστούμακι σου φυσικὰ βράχηκε, μὰ ἐσὸν χοροπηδοῦσες ὀλόρθος στὸ καροτσάκι σου, σὰν καπετάνιος στὴ γέφυρα, ὅπως πολλὰ πετυχημένα παρατήρησε ἓνας διαβάτης.

Κι ἓνα μεγάλο γεγονός! Ἐκαμες τὰ πρῶτα σου βήματα! Στὶς 30 Μαρτίου, σὰ γύρισα τὸ βράδυ στὸ σπίτι, μοῦδωκαν τὴν εὐχάριστη εἶδηση. Τ' Ἀντωνάκι περπάτηξε! Τὴν ἄλλη μέρα σὲ καμάρωσα μετὰ τὰ μάτια μου νὰ κάνης δυὸ μικρὰ βηματάκια καὶ ὕστερα τρομαγμένο νὰ κάθεται κάτω. Χτές μοῦπε ἡ Νίτσα πὼς τὸ Μεγάλο Σάββατο πῆγες μονάχο σου ἀπὸ τὸ ἓνα ξύλο τοῦ πάρκου στ' ἀντικρινό, καὶ χτές τὸ βράδυ σὲ καμαρώνουμε μετὰ τὸν πατέρα νὰ στέκεσαι ξένοιαστο ὦρα στὸν καναπέ καὶ νὰ παίξεις, χωρὶς νὰ κρατιέσαι πουθενά. Τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ σὲ πῆγα στὴν ἐκκλησία καὶ σὲ πέρασα τρεῖς φορὲς κάτω ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο. Εἶχες τρομάξει ἀπ' τίς καμπάνες καὶ ἐκλαιγες δυνατὰ, μὰ μέσα στὴν ἐκκλησία τὸ κλάμα τὸ σταμάτησε ἡ περιέργεια. Στὰ λογάκια προώδευσες ἀρκετὰ. «Πὼς γράφεις;» σὲ ρωτᾷ ἡ Νίτσα, καὶ σὺ ἀπαντᾷς θριαμβευτικὰ: «Παπάκης». Λές: πόρτα, παπούτσι, ἀετός, καὶ ὅταν ἀποθλάσης τὸ ἓνα στῆθος καὶ σὲ γυρίζω, λές «τ' ἄλλο» καὶ ἀρπάξεις τὴ ρῶγα τοῦ διπλανοῦ. Μαζὶ μετὰ

τὸ γάιδαρο καὶ τὸ κοκοράκι μιμνεῖσαι τώρα καὶ τὸ σκύλο: «βᾶον βᾶον». Πιάνεις μόνο σου τὶς εἰκόνες καὶ τὶς φιλάς, κι ὅταν φεύγης φωνάζεις ἀντίο, κοννώντας τὸ χέρι. Τὸ πῶ ἀστεῖο σου κάμωμα εἶναι ὅταν χτυπήσης λιγάκι στὸ πάροκο ἢ κάπου ἄλλοῦ καὶ μὲ κοιτάξεις, σουφρώνοντας τὸ μικρὸ στόμα καὶ δείχνοντας τὴ μυτούλα ποῦ ἔχει χτυπήσει. Πόση χάρη ἔχει τὸ κάθε σου κίνημα! Ἐγὼ κι ὁ πατέρας σου—οἱ πρῶτοι σου θαυμαστές—ἐχουμε χάσει τὸ νοῦ μας. Εἶν' ἡ ἀλήθεια πὼς ἔχεις καὶ μπόλοκο πείσμα σὲ ὅ,τι ζητήσεις. Μὰ εὐτυχῶς δὲν υποχωροῦμε καὶ γλήγορα τὸ ξεχνᾶς. Φυσικά, ὅταν πρέπει, χαρά μας εἶναι νὰ ἱκανοποιῶμε τὴν κάθε ἐπιθυμία σου. Τοῦτες τὶς μέρες τακτοποιήθηκες πάλι στὶς κενώσεις κι ἡσύχασα. Ἡσύχασα δηλαδή ἀπὸ κείνη τὴν ἀποψη. Γιατὶ δὲν ταιριάζει, φαίνεται, ἡ γαλήνη στὴ μητρικὴ φύση. Ἀργοῦνε τὰ δυὸ κάτω δοντάκια, ἡ πηγὴ εἶναι μεγάλη ἀκόμα κι ὅλο τὴν ψηλαφῶ μ' ἀγωνία. Εἶμαι τρελλή, τὸ ἐλπίζω, καὶ θέλω νὰ τὶς πληρῶνω μόνο ἐγὼ τὶς τρελλές μου ἰδέες. Ἡ Παναγία νὰ σὲ φυλάξῃ, ἀγόρι μου, καὶ νὰ συχωρέσῃ τὴ μάνα σου, ποῦ δὲν ἔπρεπε νὰ διστάζῃ, ἀφοῦ σ' ἐμπιστεύτηκε στὴ μεγάλη Τῆς χάρη.

12 Ἀπριλίου 1942

Λένε πὼς στὴ γειτονιά μας κάποιο παιδάκι ἔχει κοκκύτη καὶ πάω νὰ τρελλαθῶ. Σ' ἐπαιρνα ὅλες τοῦτες τὶς μέρες καὶ φεύγαμε μὲ τὸ καροτσάκι μακρὰ ἀπ' τὸ σπίτι, στὸ περιβόλι τῆς Σχολῆς, καὶ δὲ σ' ἔβγαζα οὔτε στὸν κήπο μας. Κι ὁμως χτές ἐβήξες λίγο καὶ σήμερα βήχεις περισσότερο. Νάσαι τάχα ἀρχὴ τοῦ κοκκύτη ἢ κρονολόγημα; Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νᾶχης λίγο κρώσει, κι ἄς τὰ βάλουν μαζύ μου ὅλοι πὼς σοῦβγαλα νορῆς τὸ χειμωνιάτικο πανοφόρι. Σήμερα ὁμως, μὲ τὴν ὑποψία πὼς κάτι ἔχεις καὶ βήχεις, δὲ σ' ἔβγαλα ἔξω καί, καθὼς εἶναι Κυριακὴ, ἀσχολήθηκα μόνη μὲ τὴ διασκέδασή σου. Ἐκαμες πάλι τὰ πρῶτα σου βηματάκια, χωρὶς νὰ κρατιέσαι. Στὸ πάροκο

σου περπατᾶς ἐλεύθερα. Ὑστερα νόσταξες κι ἔγριες κοντά μου, τόσο χαϊδευτικά... Ἐκαμες καὶ μιὰ φράση πάλι μὲ δυὸ λεξούλες. Στὸν τοῖχο εἶναι ἓνα περιεργό σχέδιο ἀφημμένο ἀπὸ τὴν ὑγρασία. Ἡ Νίτσα σοῦ τὴν «μιαίμου», καὶ σὺ σήμερα, δέροντάς το, φωνάζεις «ντὰ ντὰ, μπαμποῦ». Ὅλο καὶ προοδεύεις. Ἄς δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ μὴ σταματήσῃ τὴν πρόοδό σου καμιά ἀρρώστια.

22 Ἀπριλίου 1942

Χτές στὸ Βασιλικὸ Κήπο ἓνα κοριτσάκι σχεδὸν τῆς ἡλικίας σου (εἶναι 15 μέρες μεγαλύτερο σου) περπατοῦσε πιά μόνο του ἀπ' τὸ καροτσάκι του στὴ μαμά του καὶ ξαναγύριζε πάλι. Ζήλεψα, γιατί ἐσὺ εἶσαι λίγο φοβητσιάρης ἀκόμη, καὶ μόλις κάνης δυὸ βήματα μόνος σου, καθίζεις ἢ πέφτεις. Μὰ νὰ, σήμερα ἔκανες καὶ σὺ ἀρκετὴ πρόοδο στὸ περπατήμα. Πήγαινες ἀπὸ τὴ Νίτσα σὲ μένα, τέσσερα-πέντε βήματα, χωρὶς νὰ κρατιέσαι πουθενά. Τώρα πιά μὲ φωνάζεις «μᾶνα», κι ἔχει τόση ἔκφραση τὸ χαμόγελό σου. Ἡ γκρίνια σου τοῦτες τὶς μέρες ἦταν μεγάλη. Προχτές τὴ νύχτα ξυπνοῦσες ὅλη τὴν ὥρα καὶ καθίζεις στὸ κρεβάτι. Μὰ ὁ πατέρας λέει πὼς χτές ἔσκασε τὸ δοντάκι κι ἡ Νίτσα εἶδε τὴν τρυπούλα. Ἐδχαριστῶ τὸ Θεό. Εἶχα τάξει στὸν Ἅγιο Γεώργιο νὰ τὸ βγάλῃς τοῦτες τὶς μέρες καὶ νὰ σὲ πάω νὰ κοιωνήσῃς στὴ χάρη του. Ἐτσι εἶχε γίνῃ καὶ τ' Ἅγιον Δημητρίου. Τότε πρωτάρχιζαν τὰ δοντάκια σου· σὲ δυὸ μῆνες ἔβγαλες ἔξη, κι ὕστερα τίποτα πιά. Τώρα, ὕστερα ἀπὸ τέσσερις μῆνες ἀκριβῶς, ἀρχίζει ἡ δευτέρα ἐνδιάμεση ὀδοντοφυΐα. Οἱ δυὸ πλαινοὶ κάτω κοπτήρες θὰ βγοῦνε τώρα... ἴσως νὰ βγάλῃς συνέχεια τοὺς τραπεζίτες, ἴσως νὰ σταματήσῃς λίγο... καὶ πάλι. Τὰ χρώματά σου εἶναι ὠραία—νὰ μὴ βασκαθῆς, ἀγοράκι μου!—καθὼς σ' ἔχει μαυρίσει ὁ ἥλιος. Δὲ βήχεις πιά παρὰ λίγο, κι ἂν θέλῃ ὁ Θεὸς δὲ θὰ δικαιωθοῦν οἱ φόβοι μου, κι ἄς μὲ λέει ὁ κόσμος «τρελλομᾶνα».

(Συνεχίζεται)